

Orman Haftasında Dr. Nejat Çelik ile Sohbet – Rengigül Yaltırık Ural

Orman mühendisi Nejat Çelik Bey ile tanışmam babamla ilgili kitap ve dergilerde geçen yazıları bildirmesi ile başladı. İlk ilettiği dosya Boğaziçi Üniversitesi Arboretumu idi ve birçok açıdan duygulanmıştım. Hem mezunu olduğum için hem de Boğaziçi Üniversitesi'nin korusunun babam tarafından arboretum olarak teklif edildiği ve kayda geçirildiği için. Rana Ata Hanım tarafından yapılan çalışmanın adı “Boğaziçi Üniversitesi’nde Sonbahar – Güney Kampüs Florası”.

“Size zahmet olmasın Nejat Bey” dediğimde “Boğaziçi Üniv. kitabının pdf’sini e-mail ile gönderdim, zahmet olmaz. Bizlerde Hocamızın hatırı ve sevgisi büyüktür” ifadeleriyle aldığım cevapla da çok duygulanmıştım.

Sonra Nezahat Gökyiğit Botanik Bahçesi, Bağbahçe Çevre Bahçe Çiçek Dergisi 67. sayısında Prof. Dr. Tuna Ekim’in “Botanik Camiamızdan Bir Yıldız Kaydı – Prof. Dr. Faik Yaltırık (1930-2016)” yazısını bildirdi Nejat Bey.

“Merhaba, Rengigül Hanım, Nihat-Nezahat Gökyiğit, Botanik Bahçesi yayın organı olan bağ-bahçe dergisi 67. sayısında, Eylül-Ekim, 2016 tarihli dergide Prof. Dr. Faik Yaltırık (1930-2016), Sf:4-6, Yazarı: Tuna Ekim, Haberi/Yazısı var. Sizin bu dergi yazısından haberiniz var mı?” diyerek ve yine çok duygulanmıştım, zira Nihat Bey amca ve Tuna abi ile yıllar içinde acı tatlı nice anılarımız vardı. Tuna abi o kadar güzel kaleme almış ki yayınlamak isterim.

Bu süreçte 2016 yılında yayınlamış olduğu “Hayat Ağacı – Ağaçların Kitabı” eserini imzalayıp gönderme nezaketini gösterdi. Mehmet Sakınç-Orhan Küçük’ün “Çekiç, Mercek ve Yelkovankuşları” kitabında babamın adının geçtiğini de bildirdi, arşivime dahil ettim. Yıllar böyle geçerken, Prof. Dr. Zeki Kaya’nın yazısında kadirşinaslıkla bahsettiği babamın fotoğrafı ve teşekkürünün olduğu Türkiye Ormancılar Derneği (TOD) Orman ve Av Dergisi’ni iletti ve TOD yetkilileri; Doç. Dr. Murat Alan, Hayriye Ertuğrul, Serkan Aykut ile tanışmama vesile oldu. Cumhuriyetimizin 100. Yılında Orman ve Av Dergisi’nde “Kızının Gözünden Prof. Dr. Faik Yaltırık” yayınlandı. Ne kadar duygulandım kelimeler ile anlatamam.

Şimdi Dr. Nejat Çelik ile sohbetimize kısa özgeçmişini ile başlayalım.

1968 yılında Eskişehir’de doğdum. İlk, orta ve lise öğrenimimi Eskişehir’de tamamladım. 1986 yılında girdiğim İ.Ü. Orman Fakültesinden 1990 yılında mezun oldum. 1.1.1995 tarihinde OGM-Orman Harita ve Fotogrametri Müdürlüğünde (Ankara) göreve başladım. 1997 yılından itibaren ülke geneline hizmet veren Orman Toprak ve Ekoloji Araştırmaları Enstitüsü Müdürlüğüne atandım (Eskişehir). Lisansüstü eğitimimi 1994 yılında İ.Ü. Orman Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümünde tamamlayarak 2006 yılında, İ.Ü. Orman Fakültesi, Fen Fakültesi, Orman Toprak İlmi Anabilim Dalı’ndan Orman Bilimleri Doktoru unvanını aldım. Halen (2024), Tarım ve Orman Bakanlığı Eskişehir Orman Toprak ve Ekoloji Araştırmaları Enstitüsü Müdürlüğünde, Toprak Araştırmaları bölümünde Başmühendis olarak çalışıyorum. Bilimsel araştırma ve inceleme yazıları ile yayınlanmış 31 adet kitabım bulunmakta. Eşim Hatice, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi Tomografi bölümünde hemşire olarak çalışmaktadır. İlayda adında bir kızımız var.

Babama saygınız ve sevginize, kadirşinaslığınıza çok teşekkür ederim Nejat Bey. Öğrenci Nejat Çelik’in gözünden babamı okumaktan mutluluk duyarız.

Rengigül Hanım izniniz olursa rahmetli Faik Hocam ile ilgili birkaç anımı paylaşmak istiyorum. Babanızın yazısını Orman ve Av'da okudum. Biraz zaman geçsin de duygularım demlensin ondan sonra yazayım diye bekledim. Öncelikle Allah herkese sizin gibi öldükten sonra da babasının manevi mirasına sahip çıkan evlatlar nasip eylesin. Sizi bu konuda can-ı gönülden tebrik ediyorum. Bu yazıda ve hocayı tanıyan bir kişi olarak akılda kalacak en güzel motto "Babacan" olacaktır. Çünkü hocamız bilim camiasında boyundan büyük bir dev iken, özel hayatında ve öğrencilerine karşı da bir o kadar mütevazı, aile babası gibi idi. Bu her kula nasip olmaz. Benim aklımda kalan ailenizle sizin küçüklük resminiz çok güzel idi. Bir de mütevazılığın simgesi mavi vosvosu ile bir resim de koysa idiniz. Çok güzel olurdu. Zira biz öğrenciler o vosvosa otostop çekip giderken, yol boyunca tatlı tatlı botanikten imtihan da olurduk. Faik Hocamın çok güzel mavi renkli bir vosvosu vardı, bazen bizleri Çayırbaşı veya Hacıosman sapağından alır, yol boyu giderken de bize tatlı tatlı yol üzerindeki ağaç ve çalı türlerini tanıyıp tanımadığımızı sorardı. Bizlerle dersteki gibi verimli sohbetler ederdi, hep güler yüzle ve babacan olarak. Hiç unutamam. Ben de meslek yaşamımda belki de hocama özenerek bir vosvos sahibi oldum (2. hobi aracı olarak) ama, benim aldığım 1966 model vosvos hocamınki kadar yeni ve orijinal değildi (bulamadım/çok pahalı oluyorlar), 3-5 yıl kullandıktan sonra zevk alamayınca sattım.

WV anınız ile tebessüm ettirdiniz Değerli Nejat Bey. 1974-1975 yıllarında Londra’da yaşadık, İngiliz devlet okulunda okuyordum. Babam bildiğiniz gibi solaktı. Londra’da araba kullanmasını öğrendi. İngiliz trafik sistemi kendisine kolay geldi. İstanbul’a gelince metalik mavi, 1303 Volkswagen Big bir araba aldı. İlk sahibi kayak yapmayı seven bir Alman imiş. Sağlamdı ve pek tatlı bir vosvos’tu gerçekten. 1978 yılı yazında 4 aydan fazla süren yurt dışı bilgi-görgü-inceleme seyahatine çıktık. Boğaziçi Üniversitesi’nde okuyordum, okuldan izin almıştım ve bitirme tezimde bu seyahatin çok faydasını görmüştüm. İstanbul’dan kıta Avrupası, Londra’dan Edinburgh’a kadar gittik ve geri döndük. Babam kullandı arabayı, annemin elinde haritalar, şemalar, liste. Her önemli ağaçlı yolda mola. Başta Kew ve ERBG olmak üzere orman ve botanik ile ilgili irtibatlarda bulundu. Viyana ve Budapeşte’deki orman fakültelerini de ziyaret etmiştik. Müthiş güzel, keyifli, ufuk açıcı bir seyahatti.

Siz ve arkadaşlarınız wosvosta neler yaşadıysanız, ne bilgilerle donandıysanız annem, ben, eşim ve oğlum da benzer bilgilerle kulaklarımız ve gözlerimiz aşına oldu yıllar içinde. Babam seyahati çok severdi, sinema, tiyatro, müzeler gibi. Arşivimden VW fotoğraflarını tarayayım, aklıma geldikçe tebessüm ettiğim “Chitty Chitty Bang Bang” filmi neşesinde "WV Anılarım" diye size de atıf yaparak kaleme alayım.

Babam 19 Temmuz 2016’da vefat ettiğinde fakültede (ki en zor zamanlardı ve yazdı) öyle kalabalık ve duygulu konuşmaların yapıldığı, Prof. Dr. Alptekin (Günel) amca gibi bazı meslektaş ve eşlerinin, öğrencilerinin hüngür hüngür ağladıkları bir tören oldu ve gerçekten çok sevilip sayıldığını yaşayarak bir kez daha anladık. Muhlis (Kılıçoğlu) abinin elinde meşe tohumlarıyla Zincirlikuyu’daki aile kabrindeki toprağa elleriyle “Canım Hocam. Canım Hocam” diyerek gözyaşlarıyla dokunması hâlâ gözlerimin önündedir. O günlerde bir telefon çaldı. Babamın kız öğrencilerindendi arayan. Ağlıyordu. "Hocamı çok severdim. Şimdi helvasını kavurdum, yakın otursaydık getirirdim. Ruhuna gitsin" diye uzunca bir sohbetin bitiminde “Bir arkadaşımızın apandisiti patlamıştı. Arabasıyla hastaneye yetiştirmişti, canım Hocam” demişti. Çok duygulanmıştım.

Evet, ifade ettiğiniz gibi kampüslerde okuyan öğrenciler ile arabalı hocalar arasında ders harici de bir bağ oluyor. Ben de Boğaziçi’nde okurken, evimiz yakındı. Fecri Ebcioglu Sokak’ın başında beklerdim ya bir hoca ya bir arabalı arkadaşımızla Hisarüstü Güney kampüse varırdık, sohbet ede ede. Tam tersi de olurdu.

Sizinle en verimli çağında aramızdan ayrılan babamın asistanı Asuman Hanım’ı da analım isterim.

Rahmetli Faik Hocam, Asuman Efe Hocam ve Yahya Ayaşlıgil Hocam’dan oluşan Yüksek Lisans Tez savunma jürisine girdim, sene 1993 olabilir. Faik Hoca bir duayen, onun karşısında bacaklarımız titriyor, ama sağ olsun Asuman Hocamıza (Ablamıza) tez savunmasından bir gün önce gittiğimde, “Faik Hoca benim tezi okumuş mu? Nasıl bulmuş?” diye sorduğumda bana “Merak etme, okumuş, beğenmiş” diye moral verince, benim Jüri savunması çok güzel ve akıcı geçti, hatta beni o zamanlar yeni açılan Abant İzzet Baysal Üniversitesi yeni kurulan Peyzaj bölümüne asistan olarak eleman arıyorlarmış, referans olabileceğini bile söylemişti. Benim önümde askerlik ve bir an önce OGM’de iş başı yapmam daha ağır bastı.

Peyzaj Mimarlığı Yüksek Lisans diplomamda hocamın da emeği vardır. Bir yıl boyunca Botanik derslerini aldık, (Uygulamaları da Orman Fakültesi bahçesi ile Atatürk Arboretumu bahçesinde Asuman Hoca ile yapardık) ve son derste hoca sınıfa geldi, kapanış konuşması yaparken, “Çocuklar bu ders aslında çok zordur, ama biz sizlere bu biraz acı olan dersi adeta bir bala sıvayarak verdik” demişti. Sonraki meslek yaşantımda gördüm ki, hocalarımız bizleri çok iyi ağaç ve çalı türlerini tanıyacak şekilde yetiştirmişler. Sağ olsunlar var olsunlar.

Sizin Atatürk ve İsmet Paşa saygınıza da değinmek isterim Nejat Bey.

Rengigül Hanım, bizdeki Atatürk sevgisi bir başkadır. Bu konuda evimizde babamın hazırladığı küçük bir müze bile var. Özellikle Atatürk'ün babası Ali Rıza Bey ile köken olarak da bizler de kendimizi yakın görürüz. Özellikle Kurtuluş Savaşında Hacı Bektaş'a uğraması işbirliği destek alması gibi. Faik Hocam “Bazı Yapraklı Ağaç ve Çalıların Kışın Tanınması – Uygulama Kılavuzu” adlı kitabın yazma hikâyesini anlatmıştı. “Bizim millet pek okumaz, uzun uzun yazma, mümkün olduğunca kısa ve şekilli yaz dediler ve bu kitap böyle çıktı” demişti. Ayrıca kitabın önsözünde İsmet İnönü'nün orman sevgisini anlatan resim ve açıklamaya yer vermesi de ormancılık tarihine not düşülecek bir olgudur. Her hoca bu konulara girmezdi. Bizler bu vesile ile İnönü'nün ormancılık bilgisinin hobiye aşan düzeyde olduğunu ilk kez bu yazı sayesinde öğrendik. Ayrıca İnönü'nün mecliste orman ve ormancılar konusunda yaptığı veciz konuşmaları vardır.

Babamın Atatürk ve İsmet Paşa'ya saygısı ve vatan sevgisi yüce idi.

Bir yaz, henüz ilkokula gidiyordum, Heybeli'de yazlıkta kalıyorduk. İsmet Paşa çivileme denize atlamak üzere hazırlanıyordu. Babam elimden tutup yanına götürmüş ve elini öptürmüştü. “Millî Mücadele'de çok emekleri var” diyerek. Sonra bahsetmiş olduğunuz kitabına fotoğrafı ile açıklamayı yazmıştı. O fotoğrafı epey aramış ve Milliyet Gazetesi'nin eğitim sorumlusu Metin (Özyıldırım) abiden rica etmiş, kendisine de teşekkür etmişti. Fotoğraf arşivimde. Kızı Özden (Toker) Hanım'a bahsetmiştim. İsmet Paşa'nın Heybeli'deki evi açılırken davet etmişti, annem ve babamı da alarak açılışa gitmiştik. Kızı Gülsün (Bilgehan) Hanım da bana imzalı kitaplarını hediye etmişti.

Atatürk ve silah arkadaşlarının hakları ödenmez bir haktır. Pek kimse bilmez, Atatürk'ün baba soy ağacında damat olarak yer alıyor babam. “Soy ile değil, başardıklarıyla anılmalı insan” diyerek pek bahsetmez, yeri gelince anlatırdı. Atatürk'ü bir dâhi olarak görür ve ülkemiz için büyük bir şans olduğunu vurgular, dile getirir, yazar, yazdırır, Gazi Mustafa Kemal Atatürk ile ilgili yerli yabancı kitaplar okurdu. Ailemize ait fotoğraflar arşivimde.

Babamın babasından yadigâr eski Türkçe ve Lâtin harfleriyle Nutuk başta olmak üzere hayli hacimli bir külliyyatımız bulunuyor. Güncel Kadın Dergisi'nin sahibi Ahmet Çaldıran Bey "Gazi Mustafa Kemal Atatürk Ve Ailesinden İzler" başlığıyla benimle bir röportaj yapmıştı, o söyleşide babamın önem verdiği, Atatürk'e saygısının, minnetinin arttığı "Türkçe Öğrenecekler!" sözünü de aktarmıştım.

"Türkçe Öğrenecekler!"

"Mustafa Kemal, Cumhuriyet'i yeni kurduğunda ve Darülfünun (1870), İstanbul Üniversitesi (1933) olduğunda, yurt dışından Kurt Kozvık (Dr. Curt Kosswig) gibi değerli akademisyenler getirtmiş/gelmesini desteklemiş, ancak bir şart koymuş; "5 yıl içinde Türkçe öğrenmezlerse memleketlerine geri dönmek kaydıyla" protokol imzalatmış." Prof. Dr. Faik Yaltırık , 2011 Rengigül e-kitabından

1981 yılında dünyada kutlanması UNESCO tarafından ilân edilen; "Atatürk'ün Doğumunun 100. Yılı" nedeniyle Roma'da gerçekleşen "Türk Haftası", "Atatürk: Tradizione e Cultura"da, T.C. Başbakanlık onayıyla Ord. Prof. Dr. Anna Masala ile koordinatörlüğü üstlenmiştim. Roma Üniversitesi ve İstanbul Üniversitesi kardeş üniversitelerdi. Ben henüz 23 yaşımda, üniversitede genç bir yönetici idim. Türkolog, Türk dostu Prof. Anna Masala arkadaşım olmuştu. Sevgili Anna'nın konusu: "Osmanlı İmparatorluğu'na Hayran Olan Biri, Mustafa Kemal Atatürk'e Nasıl Âşık Oldu?" idi. Roma dönüşü, İstanbul Üniversitesi Bülteni "Atatürk Özel Sayısı"nı çıkartmıştım. Her sayıda kapak rengini düşünürdük. "Bu sayının kapak rengi ne olmalıydı?" diye uzunca bir araştırma yaptıktan sonra kapak içine şöyle bir yazı yazmıştım;

"Doğumunun 100. Yılı nedeniyle, Atatürk'ün en sevdiği renk bültenimizin kapak rengi olarak seçilmiştir. Bu renge olan hayranlığı, Kemal Arıburnu'nun 1960 yılında yayımladığı ATATÜRK (Anekdotlar - Anılar) adlı kitabın 24-25. sayfalarında (Bölüm XIX) dile getirilmiştir: "Mustafa Kemal bir sahil çocuğu olduğu için denizi çok severdi. Fakat son hastalık günlerinde hasret çektiği yer bir çam ormanlığı idi. Buna vesile veren, kendisine hediye edilmiş, bir ormanlığı ve çayırılığı gösteren tablodur. Ona yattığı yerden uzun uzun bakar ve yanına girdiğimiz zaman "Afet, bana memleketimizin ormanlık güzel yerlerinden tanıdıklarını anlat, onlara gidelim, ağaçlar altında dolaşabileyim, basit bir hayata kavuşalım, son arzum yeşillik ve ağaçlık, fakat yaz kış yeşil duran ağaçlar arasında olmaktır."

diyen ıstıraplı, hasta sesi hâlâ kulaklarımda akisler yapıyor. O, hastalığının ağırlığına müdrikti ve belki kurtulamayacağını biliyordu. Fakat etrafındakilere ümitsizlik vermek istemediğinden, yaşayacağı yeni muhitler arar gibi idi; ancak bugün anlıyorum ki yeşilliğin ebedîyetinde son uykusunu uyumak arzusunu, buna vasiyet etmek istemiştir. Atatürk'ün yeşile hayranlığı, Faruk Nafiz'in şu şiir parçasını tekrarladığı zamanlarda, ne kadar da belli olurdu:

Yeşil hem de!

*Ben bu rengi taşıyım her zaman can köşemde.
Yeşilde ne arar da bulmaz insanoğlu?
Yeşil bu... varlık dolu, gök dolu, umman dolu.
Bir ucu gözlerinde, bir ucu engindedir,
Meyve veren ağaçlar, bu çini rengindedir.
Bu çini rengindedir bahar, deniz, kır, orman,
Bana Tanrı'm gözüdür, yeşil dediğim zaman.*

Mustafa Kemal bu şiiri okuduğu zamanlarda, pür sıhhat bir varlıktı. Fakat kendisi yeşile hasret çektiği zaman ise, fânî varlığının erimekte olduğunu hissediyordu. Böylece o, bu son arzusu ile çam ağaçları ve yeşillikler arasında olmak istemiştir. Prof. Dr. Afet İnan"

“Gazi Mustafa Kemal Atatürk neden “Afet, bana memleketimizin ormanlık güzel yerlerinden tanıdıklarını anlat, onlara gidelim, ağaçlar altında dolaşabileyim.” demişti Afet Hanım’a? Bildiğiniz gibi Afet Hanım’ın babası, dedemiz Tayyip Ural’ın ve babam Prof. Dr. Faik Yaltırık’ın büyüğü meslektaşı Selanikli İsmail Hakkı Uzmay. Atatürk’ün bir orman müfettişinin kızına, küçüklüğündeki ormanları anlatmasını sorması ne kadar da doğal. Öyle değil mi?”, “Babalar Günü Atatürk Teşekkürü” yazımdan

“Türk toprakları, Türk suları ve semaları... Her şeyin başkadır senin Vatan:

“Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki fedâ.

Şuhedâ fışkıracak toprağı sıksak şühedâ.

Cânı cânânı bütün varımı alsın da hüda

Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüdû” diyen şâir ne güzel hislerini, vatan için terennüm etmiş.

Burada seyahat notlarımı bitirirken; bizlere bu seyahati hazırlayan ve temin eden profesörlerime ve başta Prof. F. Heske’ye ve pek muhterem ebeveynlerime sonsuz minnet duygularımı burada yazmayı bir borç bilirim. 28-8-951, Saat 13.45, Tarsus Vapuru, Faik Yaltırık”, “Avrupa Seyahat Notlarım 1951 Faik Yaltırık” e-kitabından

“Hayat Ağacı” kitabınızla bahsetmiş olduğunuz babamın kitabını annemden yadigâr sonbahar yaprakları fonunda ya yana getirdim. “Yaprak”, “Ormana Övgü”, “Doğanın Dili”, “Orman Aşkı” gibi pek çok kitap yazmış olduğunuzu, çeşitli dergilerde makalelerinizin, bilimsel yazılarınızın yayınlanmış olduğunu inceledim. Size takdir edilen ödüllerinize, yazmış olduğunuz kitaplara ve makalelere değinelim isterim.

Rengigül Hanımefendi, ben lise yıllarımdan itibaren, babamdan görerek günlük tutarım. Bu yazma ve okuma işi bende bir süre sonra yazdıklarımı yayınlama arzusu doğurdu. İlk olarak Eskişehir’in marka olmuş saygın yerel Gazetesi Sakarya’da her hafta perşembe günleri ‘Yaprak’ köşesinde Derleme/Deneme türü yazılar yazmaya başladım. Bu yaklaşık 7 yıl sürdü (2000-2007/ 286 adet köşe yazısı). Daha sonra ise, yayın yönetmeni ile yazılarımin çok genel olduğu biraz daha güncel/aktüel (siyasi/politik) konularda yazma konusunda fikir ayrılığına düştük.

Ben devlet memuru olmamın verdiği sorumluluktan dolayı bu konularda yazamayacağımı bildirerek affımı istedim. Annelerimizin, evde her gün akşama hangi yemeği yapayım diye düşünme tarzı, ben de gazetede her hafta okuyucularına ne yazayım diye düşündürürken, düzenli olarak yazılarımı yazıp yayımlatamamak beni biraz tembelliğe itti. Yazmak için düzenli olarak okumak ve düşünmek gerek. Bende okuma konusunda gerileme olduğunu fark edince hemen kendime çeki-düzen verdim. Her keşif bir arayıştan (eksiklikten) doğar diyerek ben kendime yeni bir çıkış yolu arayışına başladım. Bu arada, gazete köşe yazısı hacmini aşan, ama yayımlatamadığım 3-4 sayfalık uzun yazılarımı çeşitli dergilere (Av Tutkusu, Orman ve Av, Orman ve Ekonomi, Orman Müh. Dergisi vb.) göndererek kendime yeni bir çıkış yolu buldum. Bu çeşitli dergilerde yazma işi de beni çok mutlu etti. Tanımadığım birçok doğasever yeni kişiler ile bu vesile ile arkadaşlık-dostluk kurdum.

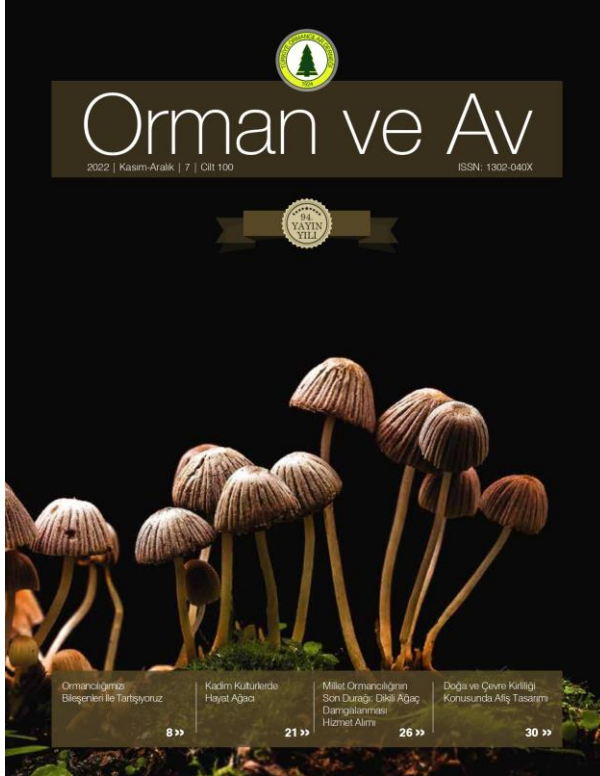

Nihayet, her yazarın (ve şâirin) hayali olan ilk (göz ağrım) kitabım olan 'Yaprak'ı 2004 yılında, 37 yaşında bastırıp ücretsiz olarak 500 adet eşe-dosta dağıttım. O yıl (2005) Kurban Bayramı'nda keseceğim kurban parasını matbaaya verdim. Bayramlaşmaya aile büyüklerine giderken o yıl şeker, çikolata vb. yerine, bu kitabımı hediye olarak dağıttım. Yetişen gençlerimize de örnek olmaya çalıştım. 2004 ile 2022 yılları arasında; 18 yıl boyunca (37-54 yaş arası) toplamda 31 adet kitap (4734 sayfa) yazdım. Kendi imkânlarım ile her kitabımı bandrollü olarak 500 adet bastırıp; 15.500 adet kitabımı ücretsiz olarak da doğaseverlere ulaştırmanın/hediye etmenin mutluluğunu yaşadım. Bu kitaplarımın bazılarını internet ortamında 2. el kitap satış sitelerinde satıldığını, hatta imzalı diye not düşülenler normal olanlara göre daha pahalıya da satıldığını görüyorum.

Mesleği marangozluk olan babanızın teşviki, ağaç sevgisi ile orman fakültesini tercih etmişsiniz ve babamın tabiri ile meslek aşkıyla devam ediyorsunuz. Kitap sevginizi, okuma alışkanlığınızı da babanızdan almışsınız. Sizi etkileyen Kerime Nadir'in "Ormandan Yapraklar" kitabı da babanızın kitaplığından yadigâr. Her ne kadar bir aşk romanı gibi algılsa da aslında, yıllar sonra rastladığı ilk aşkı orman mühendisinin, işletme müdürü olarak bir gazeteci ile kendisine refakatle, işletmeleri ve ormancılarının yaşamlarını tanıtıcı teknik gezisini anlatan bir roman. Londra Trinity House School'da edebiyat dersinde hocamız üç sayfalık kitap okuma listesi verirdi. Her biri birer klasikti. Ödevlerimden biri marangozluğun önemini anlatan bir yazı hazırlamaktı, zira İngilizler bu mesleğe çok önem verirlerdi. Aslında bizim büyüklerimiz de ağaç işçiliğine, ağaç kalitesine çok önem verirlerdi.

Babaannem, annem, babamdan yadigâr mobilyalarımız kıymetlidir. Bu bağlamda kıymetli babanız İsmail Çelik Bey ile olan çalışmalarınızdan bahsetmek de yerinde olur düşüncesindeyim. Gözlemlediğime göre çalışkan, üretken bir insan, iyi bir evlat ve iyi bir babasıdır.

Ben babama doyamadım Rengigül Hanım. İlkokul 1. sınıfta yurt dışına (Gurbet) Almanya'ya çalışmaya (Ekmek parası) gidip, lise son sınıfta geri (kesin) dönüş yapan bir babaya sahip olunca, aradan geçen ergenlik/gençlik döneminde birlikte yaşanmamış yılların; [anne (5 yıl) ve babamla (11 yıl)] acısını çıkartmak için elimden geldiğince, birlikte zaman geçirmeye, babamın bazı hobilerine destek olmaya çalışıyorum. En son (2017 yılında) babam ile birlikte Arslanbeyli köyümüzün folklorik (adet-gelenek ve görenek) özelliklerini tanıtan bir kitap yazdık. Babamın mesleği marangozdur. Doğada bulunmayı, fotoğraf çekmeyi çok sever. Koleksiyonerdir. Ben de fırsat buldukça babamın bu hobilerini kamuoyu ile paylaşmasına (sergiler, dergi ve TV röportajları vb.) vesile olmaya çalışıyorum.

30
Kasım-Aralık
2022

Orman ve Av
www.ormancilardernegi.org

DOĞA VE ÇEVRE KİRLİLİĞİ KONUSUNDA AFİŞ TASARIMLARI İLE TOPLUMDA BİLİNÇ OLUŞTURMANIN ÖNEMİ

İlayda ÇELİK¹, Dr. Nejat ÇELİK²

¹ Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, ilaydacelek1@gmail.com

² Orman Toprak ve Ekoloji Araştırmaları Enstitüsü Müdürü, nejatcelik@ogm.gov.tr

Öz

Çevre kirliliği, ekolojik denge-
nin bozulmasıyla ortaya çıkan
istenmeyen sonuçlara verilen
adır. Hava, su, toprak, görüntü,
gürültü, katı atık gibi alanlarda
kendini göstermektedir. 19. yüzyıla
Sanayi Devrimiyle birlikte çevre
kirliliğinde artış yaşanmaya
başlanmış olup köyden kente göç,
hızlı nüfus artışı ve buna bağlı
olarak doğal kaynakların hiç bit-
meyecekmiş gibi kullanılmasına
neden olmuştur. Araçların eg-
roz salınımı da hava kirliliği-
ni artırarak küresel ısınmanın
olumsuz etkilerini insanlığa
hissettirmektedir.

Çevre kirliliğine karşı koyabil-
mek, doğanın kendini yenile-
me yetisine izin vermek adına
bireyler kadar ülkelerin de bu
konu hakkında duyarlılık gös-
termeleri gerekmektedir. Çünkü
yaşanabilir başka bir "navi nok-
ta" bulunabilmiş değildir. Bir-
çok disiplinin bir araya gelerek
(örneğin; orman mühendisleri,
çevre mühendisleri gibi) konu
hakkında toplanan verilerin ta-
sarımcılara paylaşarak görsel-
leştirilmesi sağlanmalıdır. Bu
sayede çevre kirliliği hakkında
toplumun bilinç düzeyini arttır-
mış olup olumlu sonuçlar
elde edilebilir.

Bu makalede, çevre kirliliği ko-
nusunda değinilmiş olup görsel-
lerin anlatım gücünden ya-
raran tasarımcıların ve sivil
toplum kuruluşlarının afiş ta-
sarımlarına yer verilmiştir. Gra-
fik tasarımın insanlar üzerinde
ikna edici ve yol gösterici etkisi
bulunduğundan toplumun bi-
linç düzeyini arttırmaya yönelik
tasarımların önemine dikkat çe-
kilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çevre kirliliği,
Grafik tasarım, Afiş tasarımı

1. Giriş

21. yüzyılda, teknoloji ve sanayi-
nin hızla gelişmesi, hızlı ve dü-
zensiz kentleşme süreci, artan
enerji ihtiyacı ve değişen tüketim
alışkanlıkları çevre sorunlarının
da artmasına neden olmuştur.
Hızlı şehirleşme süreciyle beraber
insanların ihtiyaçları kentsel
bölgelerde yaşamla daha yakın
bir ilişkiye geçmiştir ve kentler bir
tüketim toplumu haline dönüşmüştür.
Hayatımızın önemli olgularından
biri olan çevrenin kontrolüne
bizler de katkıda bulunmalıyız.
Bu kaynakların doğru şekilde kul-
lanılması canlı yaşamı doğrudan
ve dolaylı olarak etkileyerek
tehlikeli bir noktaya ulaştırır
(Akyüz, 2015).

2. Materyal ve yöntem

Bu makalenin üçüncü bölü-
münde çevre kirliliği türlerine
değinilmiş olup konuyla ilgili
görsellere yer verilmiştir. Dör-
düncü bölümünde ise grafik
tasarımcıların, sivil toplum ku-
luluslarının etkileyici afiş ta-
sarımlarına yer verilmiştir.

3. Kirlilik türleri

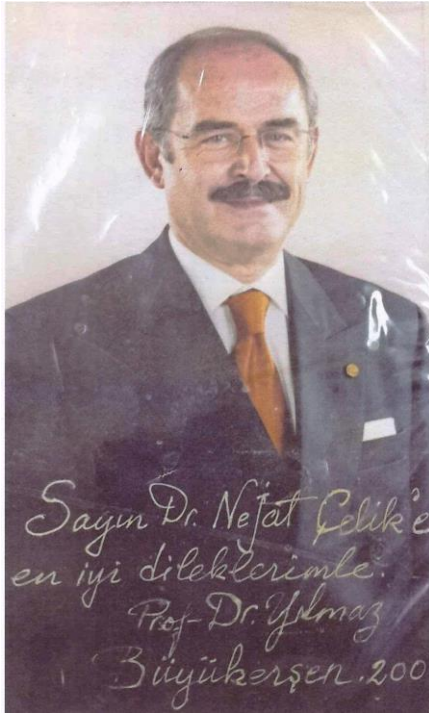
3.1. Hava kirliliği

Günümüzde kirlilik denince akla
ilk gelenlerden birisi de hava
kirliliğidir. Kiri bir hava canlılar
için ciddi bir sağlık problemidir
(Çelik, 2015). Temiz hava yaşam
için en önemli ihtiyaçtır. Hava-
daki oksijen miktarı azaldıkça
insanlarda akciğer rahatsızlıkla-
rı sıkça görülmektedir. Doç. Dr.
Yücel Çağlar'ın (1999) yaptığı bir
araştırmaya göre, Türkiye'deki
en önemli çevre sorunu sırala-
masında hava kirliliği, %63.48
ile en başta gelmektedir. Hava
kirliliğini azaltmanın en önemli
yollarından birisi yeryüzindeki
orman ve ağaç miktarını arttır-
maktır. Kaçak ağaç kesimlerin
önüne geçilmelidir.

Gelişen kirlilik ortamında, havanın
kiri bir şekilde yaşamak zorun-
da olan çocuğun kesilmiş ağaç-
ların yanına bir fidan diktiği gö-
rülmemektedir.

Babam gibi tatillerinizde de mesleğinizin önceliği idrakiyle; sevgili eşiniz ve kızınızla birlikte bayram tatilinde solucan gübresi denemesi için Eskişehir Orman Fidanlığındaki fidanları sulamaya gitmişsiniz. Hep birlikte Aspendos gibi arkeolojik beldelere, sinema ve tiyatrolara da gidiyorsunuz fotoğraflardan anlayabildiğim kadarıyla. Sevgili kızınız İlayda Çelik ile birlikte bir projede yer almışsınız. Kızınızın sergisine katılmışsınız. “Babalar ve Kızları”na çok güzel bir örnek olmuşsunuz.

Benim doktora babam Prof. Dr. Doğan Kantarcı'nın bir sözü vardı; “Çalışmalarınıza çocuklarınızı, ailenizi de katın, araziye onları da götürün, doğayı sevdiren, birlikte doğada güzel anlar geçirin” diye. Ben bu sözün örnek olarak başta doktora tez çalışmalarımda olmak üzere kızım İlayda'yı bu çalışmalarımın içine katmaya çalıştım. Birlikte toprak laboratuvarı analizleri de yaptık, arazide bana ölçüm karnelerini doldurmakta yardım da etti. En son olarak bir de baktım ki, kızım da akademik çalışmalarında orman ve doğa konularını içeren çalışmalara atılmış. Bu sinerjiden baba-kız ortak makale, bildiri vb. yayınlar / sunumlar da yapmaya başladık. Kızım benim son üç kitabımın da sanatsal kapak tasarımını da yaparak katkıda bulundu. Ben kızımın bu akademik yolda (baba mesleğinden/orman okulu çalışmaları) yürümesinden çok büyük mutluluk duyuyorum.

orm_erhankilic ve 139 diğer kişi beğendi

nejatcelik26 Kızımın sergisine katıldım.

Eskişehir çok güzel, çağdaş, düzenli bir kent oldu Prof. Dr. Yılmaz Büyükerşen Hoca'mız ile. Anadolu Üniversitesi'nde "Marka Olma Yolunda Sürdürülebilir Başarı" konulu bir seminere davet edilmişim konuk konuşmacı olarak. Eşim Ersin ile birlikte bizi çok güzel ağırlamışlardı ve pek çok güzel dost edinmiştik. Başka seyahatlerimizde de yolumuzu Eskişehir'den geçirdik. Zaten annemin babası Haydar Sariali'den dolayı Eskişehir arşivimizde. Kendisi ilk sinema, gar lokantası, otel işletmecilerinden olduğu için Eskişehir'e de ilk yap-işlet-devret otelini yapmış. Rengigül Hanım'ın hayatını içeren e-kitabımızda detaylarını annem yazdırmıştı.

Eskişehir'de uzun yıllar öğretim üyeliği yapmış, Eskişehirli kıymetli bir bilim adamımız olan Prof. Dr. Aykut Herekman ile de güzel bir röportajımız olmuştu, sizin gibi bana zarafetle imzalı kitabını göndermişti. Yurt içi ve yurt dışı yaşamları ile annem ve babamla olan yaşamları, annemin babama gerek kitabındaki tashih ve daktilo işlerine, gerekse de çizimleriyle destek oluşu, eşiyle yaşamlarına neredeyse izdüşümdü.

Sizden, sizin Eskişehir'inizi okumak da tarihe not düşürür diye düşünüyorum.

Özellikle "İlk Kadın Orman Yüksek Mühendisi, İlk Kadın Öğretim Üyesi Prof. Dr. Volkan Şölen - 8 Mart Dünya Kadınlar Günü Özel" yazımda Volkan teyzenin Eskişehir araştırması da geçiyor: "Eskişehir (Çatacık) Ormanlarında Mikaşist Üzerinde Gelişen Toprakların Kil Fraksiyonlarının Mineralojisi Üzerine Araştırmalar (Gülçür ile ortak)", "Eskişehir Orman Fidanlığı Topraklarında Bulunan Kil Minarallerinin Tesbiti ve Bazı Özellikleri Üzerine Bir Araştırma", "Eskişehir Orman Başmüdürlüğü Mıntıkasında Yapılan Yıllık Öğrenci Tatbikatına Ait Notlar (N. Çepel, T. Odabaşı ile birlikte)"

O günden bu güne neler değişti gerek ormancılık gerekse şehir ve peyzajı açısından. Peyzajda taşların önemini de işliyorsunuz. Bize anlatabilir misiniz lütfen?

Çevresel Konularda Toplumsal Farkındalık Oluşturmak İçin Arazi Sanatı'nın (Land Art) Rolü

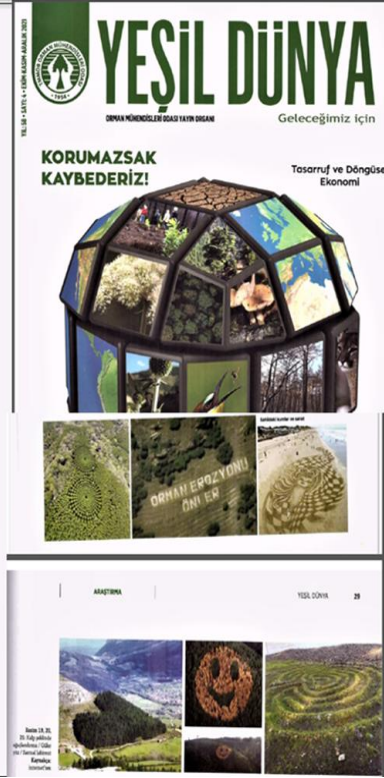
ARAZİ SANATI (LAND ART), ÜLKEMİZDE 2000'Lİ YILLARINDAN SONRA GÖRÜLMEME VE İVME KAZANMAYA BAŞLAMIŞTIR. BU SANAT DALI; PEYZAJ, MİMARLIK, HEYKEL, TASARIM GİBİ PEK ÇOK DİSİPLİNİ İÇERİSİNDE BARINDIRMAKTADIR VE ÇEVRECİ BİR ANLAYIŞA SAHİPTİR. DOĞADAKİ GENİŞ ALANLARI, BELİRLİ BİR KONSEPT İLE ŞEKİLLENDİREREK İNSANLARIN DOĞA İLE TEKRAR İLETİŞİME GEÇMESİNİ VE ÇEVREYE KARŞI DUYARLILIĞI ARTIRMAYI AMAÇLAMAKTADIR.

İlayda ÇELİK
Anadolu Üniversitesi,
Güzel Sanatlar Fakültesi,
Grafik Bölümü

Dr. Nejat ÇELİK
Tarım ve Orman Bakanlığı,
Orman Genel Müdürlüğü
Orman Toprak ve Ekoloji Arş. Enst.
Müdürlüğü

Amerika'da 1960'ların sonlarına doğru ortaya çıkan, Avrupa'da 1970'li yıllarda yayılan bir sanat akımı olan Arazi Sanatı (Land Art), ülkemizde ise 2000'li yıllarından sonra görülmeye başlamıştır. Bu sanat dalı; Peyzaj, mimarlık, heykel, tasarım gibi pek çok disiplini içerisinde barındırmakta olup, çevreci bir anlayış ile doğadaki geniş alanları, belirli bir konsept ile şekillendirerek insanların doğa ile tekrar iletişime geçmesini ve çevreye karşı duyarlılığı artırmayı amaçlamaktadır.

lanarak, doğa ile etkileşime açık, esnek ve deneysel yaklaşımlarla sanatsal üretimde bulunmaktadır (Mergin, 2018: 212). Arazi Sanatı vasıtasıyla sanatçılar, insanlara unuttukları doğayla tekrar iletişime geçmelerini sağlamak istemektedirler. Bunu yaparken de sanatçılar; doğal dünyayı yalnızca bir esin kaynağı olarak görüp manzara resimleri yapmak yerine, bizzat doğanın içinde, doğayı doğrudan bir eylem alanı olarak kullanıp, ekosistem ve çevre konularında bilinç kabartarak çevreye duyarlılığı artırmayı amaçlamaktadır.

Prof. Dr. Yılmaz Büyükerşen (1937) hocamız ile yaptığım “Kent Peyzajı” adlı röportaj yazısında (Orman ve Av Dergisi, 2016/1) da değindiğim gibi, (5 defa üst üste başarılı belediye başkanlığı yapan) hocamız şehrimize; başta Porsuk Çayı çevre düzenlemesi olmak üzere, devasa (500 bin m²) boyutta 2 adet tematik park (Sazova & Kentpark) ile onlarca heykel ve müze (35) kazandırmıştır. Bu güzel çalışmaları yerinde görmek isteyenler için şehrimizde 100’ün üzerinde konaklama tesisi (İç turizm/Yılda 500 bin kişi) açılmıştır. Şehrimize bu güzel katkılarından dolayı sanatsever hocamıza izni olursa; “Bir Şehrin (Eskişehir) Peyzaj Mimarı” unvanını da eklemek isterim.

Taşlar konusuna gelince; yıllardan (1997) beri, Orman Genel Müdürlüğü’müzün düzenlemiş olduğu hizmetiçi eğitim programlarında, uzman hoca olarak, açılan toprak çukuru içine girip (binlerce) meslektaşlarımıza fakülte yıllarında öğrenip, bir kısmını unutmuş orman toprakları konusunda hem büroda (seminer) hem de arazide (tatbikat) olmak üzere yapılacak olan ormancılık çalışmalarında ana kaynak olan orman toprağı ve ekoloji konularında hatırlatıcı bilgiler verip, meslekte yeni uygulamaya konmuş araştırmalar hakkında elimden geldiğince çalışmalarda yardımcı olmaya çalıştım.

Bu çalışmalar sırasında toprağı oluşturan anakayalar konusunda meslektaşlarıma anlatmaya çalıştığım bilgilerin tam isabetli olarak akıllarda yer etmediğini fark ettiğimde, ben bu konuyu daha kolay nasıl meslektaşlarıma anlatabilirim diye kafa yorarken aklıma, merhum Faik Yaltırık hocamın bize son botanik dersinde zor bir konuyu “size bala bandırarak verdik” sözü aklıma geldi. Ben de bu anakaya konusunu başta meslektaşlarımız olmak üzere kolaylaştıracak şekilde anlatmanın yollarını ararken, bu (Kayaç Parkı) düşüncemi Prof. Dr. Tuncay Neyişçi hocamıza açtım. O da bana dedi ki; “Nejat, ağaçların müzesi var da taşların neden olmasın ki ?” diye moral/ümit verince ben hemen Uygulama Proje önerimi OGM’ye yazdım. Projem kabul oldu. 2016 yılında Türkiye’nin 81 vilayetini temsilen devasa boyutta 3-5 ton (1 m³) ağırlığındaki kayaçlar (magmatik, metamorfik ve tortul) Eskişehir’e gönderildi. Peyzaj düzenlemesi ve tanıtım levhaları ile donatılmış Parkın açılışı 2017 yılında dönemin bakanı Dr. Bekir Pakdemirli tarafından yapıldı. Bana da OGM-Kayaç Parkı’nı gelen misafirlere rehberlik ederek anlatmak kaldı.

Çalıştığım kurum olan Orman Genel Müdürlüğü, 2018 yılında bir yılda 5 bin misafirimize rehberlik ederek kayaçlarımız ve ormancılığımızı tanıttığım için “Ormancılığımızın EN’leri” ödülünü verdi.

Mesleğimin sonlarına yaklaştığım bir dönemde; bir insanın meslek yaşamı boyunca çalıştığı kurumun en yüksek amirlerinin (Orman Bakanı ve Orman Genel Müdürü) elinden ödül almanın mutluluğunu ve gururunu yaşadım. Çok şükür.

Geleceğe kaynak olacak değerdeki bu kıymetli röportajımız, RE Books Arts Kitaplığı İnceleme-Araştırma ve Röportaj bölümüne kayıtlı olacak ve gelecek kuşaklara da kayıtlı bir belge olarak aktarılacak. Bu yöntemim şu açıdan da önemli; tüm röportajlar birleştğinde çok kıymetli bir sosyal tarihi de geniş yelpazede yansıtmış olacak. Cumhuriyetimizin kurucusu Atatürk’e ve silah arkadaşlarına saygısıyla, Atatürk ilkeleri ile ülkesine uzun yıllar hizmet etmekte olan, kitaplar, makaleler yazmış, kıymetli hocalarını örnek almış, “Eskişehir’e Emek Verenler” kitabına girmiş, ödüller almış, konferanslarda konuşmacı olarak sunumlar da hazırlamaya devam eden kıymetli Dr. Nejat Çelik Bey’e "Ormancılık Haftası"nda çok teşekkür ederim. Babamın çalışan, üretken öğrencileri ve meslektaşlarıyla gurur duyuyorum, yaşasaydı Faik Hoca da gurur duyardı.

Nejat Bey’in “Sündiken Ormanları” başlığındaki makalesinde, bu röportajımızda geçen “Atatürk, Afet İnan ve orman” detayının da yer almış olduğunu okuduğumda tebessüm ettim. Afet Hanım, Atatürk’ün sorusuna “Sündiken Ormanları Paşam” diye cevap vermiş. Zira Nejat Bey’den öğrendiğime göre Afet İnan’ın babası bir ara orman mühendis muavini olarak Mihalicçık/Eskişehir’de görev yapmış, Afet Hanım’ın küçüklüğü de Mihalicçık ilçesinde geçmiştir.

Orman Haftası’nda “Genç ağaç kestirmeyeceğime yemin ederim” diyerek mektepte “Orman Yemini” eden, ağaç mührünü gözü gibi koruyup, saklayan, ailemize orman ve doğa sevgisini aşılayan babamın dedesi orman mühendis muavini Tayyip Ural başta olmak üzere, ülkemizin ormanlarına hizmet etmiş tüm büyüklerimizin ruhunu şad ediyor, bayrağı onurla taşıyan genç meslektaşlarına teşekkür ediyorum.